04/05/25
FYLLB
Sem-II
Reguler

Time: 2 ½ Hours **Marks: 75**

Note: 1. Please check whether you have got the right question paper / तुमच्याकडे योग्य प्रश्नपत्रिका आहे का ते तपासा.

2. Total marks are indicated on the right side of paper. / एकूण गुण कागदाच्या उजव्या बाजूला दर्शविलेले आहेत.

Q1. Answer **Any Six** questions in one or two sentences: / **कोणत्याही सहा** प्रश्नांची उत्तरे एक किंवा दोन वाक्यात लिहा: **[Marks: 12]**

a) What is meant by constitutionalism? / संविधानवाद म्हणजे काय?

b) Explain doctrine of eclipse. / ग्रहणाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

c) Enlist any two fundamental duties. / कोणत्याही दोन मूलभूत कर्तव्ये सांगा.

d) What is meant by ex-post facto laws? / एक्स-पोस्ट फॅक्टो कायदे म्हणजे काय?

e) What rights are granted to minorities under Article 30(1) of the Indian Constitution? / भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद 30(1) अंतर्गत अल्पसंख्याकांना कोणते अधिकार देण्यात आले आहेत?

f) Which two Acts are repealed by Article 395 of the Constitution of India? / भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद 395 द्वारे कोणते दोन कायदे रद्द केले आहेत?

g) State two features of the Indian Independence Act, 1947. / भारतीय स्वातंत्र्य कायदा, १९४७ ची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.

h) Differentiate between writ of prohibition and certiorari. / प्रोहबिशन रिट (प्रतिषेध) आणि सर्टिओरी रिट (प्राकर्षण) मध्ये फरक करा.

Q2) Write Short Notes on any Two / कोणत्याही दोन टीपा लिहा **[Marks: 12]**

a) Salient Features of the Indian Constitution. / भारतीय संविधानाची ठळक वैशिष्ट्ये.

b) Right against exploitation. / शोषणाविरुद्धचा अधिकार.

c) Official Language. / अधिकृत भाषा.

d) Civil disobedience movement. / सविनय कायदेभंग चळवळ.

FYLLB

Q3) Answer any two of the following./ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[Marks 12]

a) Anika, a social media influencer and environmental activist, consistently uses her platform to raise concerns about government policies, particularly those involving environmental clearances granted to large corporations. Her posts often go viral and have sparked peaceful public demonstrations across several cities. Citing the spread of "misinformation" and the potential to "disturb public order", the Government, through an executive order under the Information Technology Act, directs the social media platform to take down Anika's posts. Further, the police issue a directive requiring Anika to submit all future content to the Police Commissioner for prior scrutiny and approval before publication.

i) Are the restrictions imposed by the Government and the Commissioner Valid? If no, what remedies does Anika have.

ii) Explain the grounds for reasonable restrictions under Article 19(2).

अ) अनिका, एक सोशल मीडिया प्रभावक आणि पर्यावरण कार्यकर्त्या, सरकारी धोरणांबद्दल, विशेषतः मोठ्या कंपन्यांना दिलेल्या पर्यावरणीय मंजुरींबद्दल चिंता व्यक्त करण्यासाठी सातत्याने तिच्या व्यासपीठाचा वापर करते. तिच्या पोस्ट अनेकदा व्हायरल होतात आणि अनेक शहरांमध्ये शांततापूर्ण सार्वजनिक निदर्शने सुरू झाली आहेत. "चुकीची माहिती" पसरवण्याचा आणि "सार्वजनिक सुव्यवस्था बिघडवण्याची शक्यता" उद्धृत करून, सरकारने माहिती तंत्रज्ञान कायद्याअंतर्गत कार्यकारी आदेशाद्वारे सोशल मीडिया प्लॅटफॉर्मला अनिकाच्या पोस्ट काढून टाकण्याचे निर्देश दिले आहेत. पुढे, पोलिसांनी अनिकाला भविष्यातील सर्व सामग्री प्रकाशनापूर्वी पूर्व तपासणी आणि मंजुरीसाठी पोलिस आयुक्तांकडे सादर करण्याचे निर्देश जारी केले आहेत.

i) सरकार आणि आयुक्तांनी लादलेले निर्बंध वैध आहेत का? जर नाही, तर अनिकाकडे कोणते उपाय आहेत?

ii) अनुच्छेद १९(२) अंतर्गत वाजवी निर्बंधांची कारणे स्पष्ट करा .

b) The Parliament enacts a law that imposes a blanket ban on women from being employed in any position within the State Fire Services Department. The stated justification for the law is that fire service roles are physically demanding, involve high risk, and require personnel to be available at all hours, making them, according to the lawmakers, unsuitable for women. Renu, a trained firefighter who meets all the physical and professional requirements for the job, challenges the constitutionality of this law as violative of Article 14 before the Supreme Court.

i. Is Renu's action against the ban justified, and what is the test for reasonable classification?

ii. How does Article 14 serve as a guarantee against arbitrary state action?

X976Y74E630X976Y74E630X976Y74E630X976Y74E630

FYLLB

ब) राज्य अग्निशमन सेवा विभागात कोणत्याही पदावर महिलांना काम करण्यास पूर्णपणे बंदी घालणारा कायदा संसदेने केला आहे. या कायद्याचे स्पष्टीकरण असे आहे की अग्निशमन सेवेतील भूमिका शारीरिकदृष्ट्या कठीण असतात, त्यात उच्च धोका असतो आणि सर्व वेळी कर्मचारी उपलब्ध असणे आवश्यक असते, ज्यामुळे कायदेकर्त्यांच्या मते, ते महिलांसाठी अयोग्य ठरतात. कामासाठी सर्व शारीरिक आणि व्यावसायिक आवश्यकता पूर्ण करणाऱ्या प्रशिक्षित अग्निशमन दलाच्या रेणू यांनी सर्वोच्च न्यायालयात या कायद्याच्या घटनात्मक वैधतेला अनुच्छेद १४ चे उल्लंघन म्हणून आव्हान दिले आहे.

i) रेणूची बंदीच्या विरोधात भूमिका योग्य आहे का आणि वाजवी वर्गीकरणासाठी कोणती चाचणी आहे?

ii) अनुच्छेद १४ राज्याच्या मनमानी कारवाईविरुद्ध हमी कशी देते?

c) Ravi, a journalist, published reports exposing alleged corruption in a government project. Soon after, he was taken from his home by unidentified individuals claiming to be part of a special task force, without any arrest warrant or disclosure of his whereabouts. After three days of no contact, his wife Meera files a petition in the High Court for a writ of habeas corpus, claiming illegal detention and violation of legal procedures, such as failure to produce him before a magistrate within 24 hours. The State defends the action, citing a sensitive investigation involving national interest, which it claims justified the delay.

i. When can a habeas corpus writ be invoked? Explain whether the writ is maintainable in this case.

ii. In brief explain the rights of a detained person under Articles 21 and 22 of the Constitution.

क) पत्रकार असलेल्या रवी यांनी एका सरकारी प्रकल्पातील कथित भ्रष्टाचार उघड करणारे अहवाल प्रकाशित केले. त्यानंतर लगेचच, त्यांना त्यांच्या घरातून अज्ञात व्यक्तींनी विशेष टास्क फोर्सचा भाग असल्याचा दावा करून, कोणतेही अटक वॉरंट किंवा त्यांचा ठावठिकाणा उघड न करता, त्यांच्या घरातून नेले. तीन दिवस संपर्क न ठेवता, त्यांची पत्नी मीरा यांनी उच्च न्यायालयात बेकायदेशीरपणे ताब्यात घेतल्याचा आणि २४ तासांच्या आत त्यांना दंडाधिकाऱ्यांसमोर हजर न करणे यासारख्या कायदेशीर प्रक्रियेचे उल्लंघन केल्याचा दावा करून हेबियस कॉर्पस रिटसाठी याचिका दाखल केली. राष्ट्रीय हिताशी संबंधित संवेदनशील तपासाचा हवाला देत राज्य सरकार या कारवाईचा बचाव करते, ज्याला त्यांनी विलंब योग्य असल्याचा दावा केला आहे.

i) हेबियस कॉर्पस रिट (देहोपस्थिती) कधी लागू करता येते? या प्रकरणात रिट कायम ठेवण्यायोग्य आहे का ते स्पष्ट करा.

ii) संविधानाच्या अनुच्छेद २१ आणि २२ अंतर्गत अटकेत असलेल्या व्यक्तीचे अधिकार थोडक्यात स्पष्ट करा.

FYLLB.

d) Person X, a person of Indian origin, has been residing in Sweden for the past 10 years. During this time, X obtained Swedish citizenship.

i) Can X continue to hold Indian Citizenship? Justify your answer.

ii) Explain in brief the modes through which Indian citizenship can be acquired.

ड) भारतीय वंशाची व्यक्ती, व्यक्ती X, गेल्या १० वर्षांपासून स्वीडनमध्ये राहत आहे. या काळात, X ला स्वीडिश नागरिकत्व मिळाले.

i) X भारतीय नागरिकत्व धारण करू शकेल का? तुमचे उत्तर योग्य ठरवा.

ii) भारतीय नागरिकत्व कोणत्या मार्गांनी मिळवता येते ते थोडक्यात स्पष्ट करा.

Q4) Answer any three in detail: / कोणत्याही तीन गोष्टींचा तपशीलवार आढावा घ्या. **(Marks 39)**

1. Examine the scope of the right to freedom of religion under the Indian Constitution. / भारतीय संविधानानुसार धार्मिक स्वातंत्र्याच्या अधिकाराची व्याप्ती तपासा.

2. Explain prohibition of discrimination and affirmative action under Article 15 of the Indian Constitution./ भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद १५ अंतर्गत भेदभाव प्रतिबंध आणि सकारात्मक कृती स्पष्ट करा.

3. Discuss the constitutional provisions relating to the Supreme Court's original, appellate and advisory jurisdiction. / सर्वोच्च न्यायालयाच्या मूळ, अपीलीय आणि सल्लागार अधिकारक्षेत्राशी संबंधित घटनात्मक तरतुदींची चर्चा करा.

4. Explain the socio-legal concepts enshrined in the Preamble of the Indian Constitution. Discuss its significance and its role as an interpretative tool in constitutional interpretation./ भारतीय संविधानाच्या प्रस्तावनेत समाविष्ट असलेल्या सामाजिक-कायदेशीर संकल्पना स्पष्ट करा. संविधानाच्या अर्थनिर्वचनातील त्याचे महत्त्व आणि व्याख्यात्मक साधन म्हणून त्याची भूमिका यावर चर्चा करा.

5. Describe the Directive Principles of State Policy. Explain the relationship between Directive Principles of State Policy and Fundamental Rights. / राज्य धोरणाच्या मार्गदर्शक तत्वांचे वर्णन करा. राज्य धोरणाच्या मार्गदर्शक तत्वांचा आणि मूलभूत हक्कांचा संबंध स्पष्ट करा.

X976Y74E630X976Y74E630X976Y74E630X976Y74E630